

*Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління*

Християнська академія педагогічних наук України

«Суспільство та національні інтереси»

№ 12(20) 2025

Київ – 2025

ISSN 3041-1572Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12\(20\)](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12(20))

“Суспільство та національні інтереси”: журнал. 2025. № 12(20) 2025. С. 1506.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 920 від 26.06.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки; 281 Публічне управління та адміністрування

Рекомендований до друку Президією Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Протокол від 04.12.2025, № 3/12-25)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Асоціації науковців України, Інституту освіти Азербайджанської Республіки

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів освітніх, гуманітарних наук, громадського здоров'я, публічного управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасний освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Теренда Наталія Олександрівна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)

Члени редакції журналу серії «Громадське здоров'я»:

- **Іншакова Ганна Вадимівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри громадського здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Керецман Анжеліка Олексіївна** – кандидат медичних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної медицини та гігієни медичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
- **Ковальська Оксана Романівна** – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я Львівського національного медичного університету імені Далина Галицького (Львів, Україна)
- **Корильчук Неоніла Іванівна** – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Нагорна Антоніна Максимівна** – доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАМН України, лабораторія епідеміологічних досліджень, профпатології та моніторингу професійного здоров'я ДУ «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМНУ» (Київ, Україна)
- **Панчишин Наталія Ярославівна** – кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Сатурська Ганна Степанівна** – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Трущенко Людмила Вікторівна** – доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- **Шульгай Аркадій Гаврилович** – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)

- Кондур О.С., Дідух І.Я., Кирста Н.Р.** 427
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕДІАЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Король А.М., Рибаченко О.С.** 442
ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
- Куниця Т.Ю.** 453
ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЧИННИКА ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА
- Кузьменко Р.В., Рій В.Б., Головка Ю.М., Горох В.О.** 467
СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ КУРСУ ВОДІННЯ БОЙОВИХ МАШИН
- Ленюк О.М., Руснак Т.В., Лучко В.М.** 478
МОЖЛИВОСТІ CANVA У ФОРМУВАННІ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ДЛЯ УРОКІВ ІНФОРМАТИКИ
- Логвиненко В.М.** 489
ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Лотфі Гаруді Г.** 498
АНАЛІЗ БІЛІНГВАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
- Мартинюк М.Т., Підгорний О.В.** 510
РОЗВИТОК STEM-КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ЗАСОБАМИ ВІРТУАЛЬНОЇ ФІЗИКИ
- Марущак І.В., Шапран Ю.П.** 529
КАРБОКАТІОННІ МЕХАНІЗМИ ЕЛЕКТРОФІЛЬНОГО АРОМАТИЧНОГО ЗАМІЩЕННЯ ТА ЇХ ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ СИМУЛЯЦІЙ

12(20)
2025

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

УДК 378.22:1

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12\(20\)-489-497](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-12(20)-489-497)

Логвиненко Вікторія Михайлівна кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0001-9273-1983>

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються епістемологічні та методологічні засади формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти як одного з ключових завдань сучасної освітньої системи. Підкреслено, що дослідницька компетентність не може обмежуватися лише практичними навичками організації та проведення наукових пошуків, адже вона передбачає глибоке розуміння природи наукового знання, його меж, методів здобуття та перевірки. Емпіричні дослідження свідчать, що значна частина студентів має труднощі з опануванням теоретичних аспектів науки, що ставить під сумнів їхню готовність до виконання складних дослідницьких завдань коли знання постійно оновлюються, а наукові парадигми змінюються.

Особливу увагу приділено інтеграції епістемологічних підходів у зміст освітніх програм, зокрема на рівні підготовки докторів філософії. Показано, що філософія науки виступає важливим освітнім компонентом, який забезпечує світоглядне та аксіологічне осмислення науки як соціокультурного феномена, сприяє розвитку критичного мислення, рефлексії та відповідального ставлення до наукової діяльності. Аналіз сучасних навчальних видань і наукових праць демонструє, що філософія науки охоплює широкий спектр проблем: від демаркації науки й псевдонауки та визначення критеріїв науковості до розгляду культурних, моральних і аксіологічних вимірів наукової творчості.

У статті акцентується на багаторівневій структурі методології науки, співвідношенні методу і методології, а також на різних підходах до пізнання – структурному, функціональному, інформаційному, імовірнісному та модельному. Показано, що саме ці аспекти створюють підґрунтя для гнучкої та відповідальної дослідницької діяльності. Важливим елементом формування дослідницької компетентності визначено етос науковця та дотримання принципів академічної доброчесності, які забезпечують легітимність наукової практики та довіру суспільства до результатів досліджень.

Зроблено висновок, що інтеграція епістемологічних і методологічних засад у зміст освітніх програм є необхідною умовою підготовки майбутніх науковців. Філософія науки постає як методологічний та аксіологічний фундамент, що поєднує теоретичні та практичні аспекти дослідження, сприяє розвитку культури відповідального наукового мислення та формує цілісну дослідницьку компетентність здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: дослідницька компетентність, епістемологія, методологія науки, філософія науки, наукове знання, критичне мислення, академічна доброчесність.

Lohvynenko Viktoriia Mykhailivna PhD in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Lviv State University of Life Safety, Lviv, <https://orcid.org/0000-0001-9273-1983>

EPISTEMOLOGICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF RESEARCH COMPETENCE IN HIGHER EDUCATION STUDENTS

Abstract. The article explores the epistemological and methodological foundations of research competence as a central objective of modern higher education. While many studies emphasize the practical dimension of research skills, the paper argues that genuine competence requires not only technical abilities but also a deep theoretical understanding of the nature of scientific knowledge, its origins, limits, and methods of acquisition. Empirical evidence shows that students often struggle with mastering these theoretical aspects, which raises concerns about their readiness to engage in complex research tasks in a rapidly changing knowledge society.

The study highlights the importance of integrating epistemological approaches into educational programs, particularly at the doctoral level, where philosophy of science plays a crucial role. Philosophy of science provides a framework for understanding how knowledge is produced, validated, and transmitted within the scientific community. It also fosters critical reflection, analytical thinking, and responsible attitudes toward research. The analysis of leading textbooks and scholarly contributions demonstrates that philosophy of science encompasses a wide range of issues, including the demarcation of science and pseudoscience, the problem of objectivity, the cultural and axiological dimensions of scientific activity, and the methodological structures underlying empirical and theoretical inquiry.

Special attention is given to the contributions of contemporary scholars who examine the qualitative parameters of scientific knowledge, the relationship between method and theory, and the role of philosophical paradigms such as existentialism, hermeneutics, phenomenology, structuralism, constructivism, and synergetics in shaping scientific inquiry. These perspectives reveal science as a socio-cultural phenomenon, a global enterprise, and a distinctive form of social consciousness.

The article concludes that research competence is formed through the integration of epistemological and methodological foundations into higher education curricula. Philosophy of science emerges as a methodological and axiological basis for preparing future researchers, ensuring the legitimacy of scientific practice, and fostering a culture of responsible and reflective scientific inquiry.

Keywords: research competence, epistemology, philosophy of science, methodology of science, scientific knowledge, critical thinking, academic integrity.

Постановка проблеми. Формування дослідницької компетентності є одним із ключових завдань сучасної вищої освіти. Серед науковців, що вивчають дану проблему, більшість приділяє значну увагу дослідницькому процесу, розвитку навичок та вмінь, акцентуючи на використанні практикоорієнтованого підходу. Це є виправданим, адже показником сформованості цієї компетентності власне і слугує здатність особи планувати та реалізовувати пошуково-перетворювальну чи науково-дослідницьку діяльність. Разом з цим, дослідницька компетентність передбачає розуміння природи і походження наукових знань, процесу дослідження, вивчення основних понять науки та методології дослідження тощо. Ці знання є засадничими для розвитку дослідницької компетентності. Втім, як емпірично обґрунтовують Н. Salmento, М. Murtonen та М. Kiley у своєму дослідженні щодо наукового розуміння, ці знання важко засвоюються здобувачами вищої освіти. Респонденти з числа осіб, що навчаються на бакалаврських і магістерських програмах продемонстрували ненаукові уявлення – 53,6%, і лише 7,4% – найвищий, епістемічний рівень (розуміння, що теорії створюються дослідниками, які використовують різні методи, що наукове знання має межі і є змінним, що існують різні теорії для пояснення одного явища та ін.) [1, с. 6]. Також, названий авторський колектив зауважує, що отримані результати узгоджуються з дослідженнями інших вчених, які демонструють, що здобувачі стикаються з проблемами у вивченні дослідницьких навичок та розумінні найважливіших наукових концепцій та понять [1]. Власне слабка теоретична підготовка здобувачів вищої освіти в питаннях методології досліджень та наукового пошуку ставить під сумнів їхню готовність до складніших дослідницьких завдань. У світі, де знання постійно оновлюються, а наукові парадигми змінюються, здобувачі освіти мають не лише володіти технічними навичками дослідження, але й розуміти природу знання, його межі та методи пізнання. Тому необхідно приділяти увагу теоретико-філософським засадам дослідницької компетентності, зокрема філософії науки, яка поєднує епістемологічні та методологічні засади і є основоположною для розвитку дослідницької компетентності на третьому, освітньо-науковому рівні здобуття вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні дослідницька компетентність виступає як актуальний феномен освітньо-наукового простору,

дослідженню якого присвячено чимало праць як українських так і зарубіжних вчених. Так, L. Gussen, F. Schumacher, N. Großmann, L. Ferreira González, K. Schlüter та J. Großschedl вважають, що дослідницька компетентність може запропонувати інноваційні перспективи для подальшого розвитку освітньої системи, збагатити особистісний розвиток та сприяти набуттю або підтримці професіоналізму, а одним зі способів набуття цієї компетентності виступає проведення майбутніми фахівцями власних досліджень або виконання відповідних елементів дослідницького процесу [2].

С. Сапожников розглядає дослідницьку компетентність здобувачів вищої освіти як інтегровану якість особистості, що визначає її готовність і здатність до поетапного розв'язання дослідницьких завдань у реальних життєвих ситуаціях. Науковець підкреслює важливість комплексного поєднання філософських, психолого-педагогічних та методологічних підходів у її формуванні [3]. І. Олійник, в свою чергу, аналізує методологічні підходи на яких має ґрунтуватися формування дослідницької компетентності здобувачів освітньо-наукових програм, а саме: компетентнісний, системний, діяльнісний, акмеологічний, особистісно орієнтований, аксіологічний, праксіологічний, технологічний, проектний, кластерний, синергетичний, партисипативний, фасилітативний, метапредметний, герменевтичний. Названа авторка також акцентує на важливості інтеграції теоретичної підготовки з практичними дослідженнями, що створює умови для розвитку творчого потенціалу та конкурентоспроможності майбутніх фахівців [4].

A. Ciraso-Calí, J. R. Martínez-Fernández, G. París-Mañas, A. Sánchez-Martí та L. B. García-Ravidá, наголошують на необхідності посилення засвоєння наукового контенту здобувачами та оволодіння навичками пошуку достовірної інформації. За результатами проведеного ними дослідження, із залученням експертів були визначені рекомендації щодо покращення набуття, розвитку та оцінювання дослідницької компетенції через університетську підготовку в цій галузі [5].

М. Murtonen та Н. Salmento, обґрунтовуючи потребу розширення наукового мислення здобувачів вищої освіти, вважають, що наукове мислення у вищій школі – це новий спосіб розглядати сукупність цільових навичок мислення вищого порядку. Воно об'єднує багато важливих теоретичних аспектів навичок мислення, які особливо необхідні здобувачам. Вчені виділяють такі компоненти наукового мислення: критичне мислення та розуміння основ науки; епістемічне розуміння; дослідницькі навички; навички міркування на основі доказів; контекстуальне розуміння [6]. В іншій науковій праці Н. Salmento та М. Murtonen наголошують на ролі епістемічного розуміння та дослідницькій культурі. Вони стверджують, що окрім вдосконалення викладання методології дослідження, слід приділяти більше уваги підвищенню обізнаності як викладачів закладів вищої освіти, так і здобувачів щодо природи, будови, структури, розвитку знання, його

обґрунтування та обмеження [7] тобто того, що входить в предметне поле епістемології.

Мета статті – здійснити аналіз епістемологічних та методологічних засад формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти та розкрити роль філософії науки як освітнього компонента у підготовці майбутніх науковців.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція епістемологічних підходів у зміст освітніх програм, зокрема для підготовки майбутніх докторів філософії, є важливою умовою формування дослідницької компетентності. Як зазначає О. Ковальов, «епістемологія грає ключову роль у формуванні наукової методології, допомагаючи визначити, яким чином знання здобувається, аналізується, оцінюється та передається у науковому співтоваристві. Розуміння епістемологічних основ може значно покращити якість наукових досліджень шляхом впровадження більш строгих критеріїв для вибору даних і трактування результатів. Критичне осмислення методологічних підходів сприяє розвитку наукових теорій, що є більш узгодженими з реальними світовими феноменами та забезпечують стійке підґрунтя для подальших досліджень» [8, с. 233]. Такий підхід дозволяє не лише оволодіти технічними навичками, а й осмислити науку як епістемологічну систему, що функціонує в суспільстві. Це, в свою чергу, формує у здобувачів освіти здатність до рефлексії, критичного мислення та відповідального ставлення до наукової діяльності.

Зупинимось на розгляді ролі філософії науки як освітнього компоненту підготовки здобувачів вищої освіти в контексті формування дослідницької компетентності. Отже, відповідні навчальні видання пропонують до розгляду широкий спектр питань пов'язаних з науковою діяльністю. Наприклад, І. Карівець та А. Кадикало в посібнику «Сучасна філософія науки: теми і проблеми» охоплюють широке коло тем: від визначення предметного поля філософії науки та проблеми демаркації науки й псевдонауки - до аналізу наукового пояснення, об'єктивності та методології. Окремо акцентують на відмінностях класичної та некласичної науки, а також на культурних, моральних та аксіологічних аспектах наукової діяльності тощо [9].

Попри різні авторські концепції підручників, їх об'єднують ключові положення про світоглядно-філософське розуміння науки. Так, наука розглядається в її соціально-історичному контексті, суттєвих рисах та особливостях [10], як соціокультурний феномен [9, 11], всепланетне явище [12], як особлива форма суспільної свідомості [13]. Вчені аналізують її сутнісне підґрунтя та філософські проблеми знання, приділяють увагу соціокультурній динаміці розвитку науки й постмодерним вимірам наукової творчості.

Обов'язковим колом питань, що традиційно розглядається у навчальних виданнях з філософії науки, є гносеологічні та епістемологічні аспекти науки. Засадничою тут виступає тема про особливості наукового знання. У навчальному

виданні «Філософія і методологія науки» В. Петрушенко подає проблему якісної оцінки наукового знання як одну з ключових тем сучасної філософії науки. Він показує, що критерії та еталони науковості, а також ідеали науки відіграють визначальну роль у її поступі. Особливий акцент автор робить на понятті істини та істинності наукового знання, через яке окреслюються межі його достовірності й обґрунтованості. Вчений систематизує основні поняття, що застосовуються для позначення якісних характеристик знання, і демонструє, як різновиди знання співвідносяться з науковим знанням, формуючи його ціннісно-якісні параметри [10, с. 83-102]. О. Дзьобань зосереджує увагу на сутності пізнавального процесу та його структурі, розглядаючи діалектику пізнання, рівні наукового знання та особливості пізнання соціальної реальності. Розкриває процесуальні аспекти наукових досліджень, зокрема логіку дослідження та роль наукового тексту як форми існування знань [11, с. 354-412].

Дослідницька компетентність здобувачів вищої освіти формується на основі усвідомлення багаторівневої структури наукової методології, розуміння співвідношення методу і методології, а також володіння як емпіричними, так і теоретичними способами пізнання. Відтак, важливий блок у підготовці майбутніх науковців становить аналіз методології науки: від історичної ретроспективи проблеми методу до сучасних філософських інтерпретацій та структури методологічного рівня. В. Петрушенко ретельно розкриває проблематику методу, методології та методики як органічних складових наукової діяльності; демонструє взаємозв'язок методу й науки; описує об'єкт, предмет та суб'єкт наукового пізнання, а також співвідношення методу і теорії. Також значне місце у навчальному виданні займає аналіз різновидів методів на різних рівнях функціонування науки. Тут автор систематизує методи й форми емпіричного дослідження, уточнює поняття наукового факту, описує способи опрацювання фактів та їх логічну природу. Далі розглядаються методи побудови наукових теорій та основні форми теоретичного пізнання [10, с. 36-73]. У свою чергу Е. Семенюк та В. Мельник теж викладають проблематику наукової методології та її багаторівневої структури, описують емпіричний і теоретичний рівні пізнання та їх основні методи, розкривають співвідношення методу й методології у науковій діяльності. Значне місце у навчальному виданні займає аналіз загальнонаукового рівня методології, системного підходу як провідного засобу пізнання; розкривається методологічна специфіка структурного, функціонального, інформаційного, імовірнісного та модельного підходів, які забезпечують різноманітність і гнучкість дослідницької діяльності [13]. Окрім цього названі вчені окреслюють методологічну функцію філософської теорії, яку більш повно і конкретизовано описано у навчальному посібнику «Філософія науки» професора Г. Васяновича. Так, у ньому автор розкриває методологічне значення для наукового дослідження філософського екзистенціалізму, герменевтики, феноме-

нології, структуралізму, конструктивізму, ін., а також теоретичні засади синергетичної парадигми науки [12].

Ще один важливий аспект дослідницької компетентності, який піднімається у виданнях з філософії науки, це етос науковця та пов'язані з ним питання аксіології наукової діяльності та академічної доброчесності [9-13]. В цьому контексті варто погодитися із думкою G. D. Miteu, що етика є провідним принципом, який визначає поведінку дослідників. Вона впливає як на процес відкриття, так і на наслідки та застосування наукових результатів. Етичні міркування у дослідженнях включають, але не обмежуються, управління даними, відповідальне використання ресурсів, повагу до прав людини, ставлення до людей і тварин як об'єктів дослідження, соціальну відповідальність, чесність, доброчесність та поширення результатів досліджень. У своїй основі етика наукових досліджень створює середовище, у якому науковий пошук може розвиватися відповідально [14].

Таким чином, етос науковця та етичні засади дослідницької діяльності постають невід'ємними складовими формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти. Усвідомлення аксіологічних вимірів науки та дотримання принципів академічної доброчесності забезпечують не лише якість і достовірність отриманих результатів, але й легітимність самої наукової практики. Етика стає тим методологічним фундаментом, який поєднує епістемологічні та практичні аспекти дослідження, сприяючи розвитку відповідального наукового мислення.

Висновки. Формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти ґрунтується на інтеграції епістемологічних і методологічних засад у зміст освітніх програм. Важливу роль у цьому процесі відіграє філософія науки, яка забезпечує світоглядне та аксіологічне осмислення науки як соціокультурного феномена, сприяє розвитку критичного мислення, рефлексії та відповідального ставлення до наукової діяльності. Усвідомлення багаторівневої структури методології, розуміння співвідношення методу і методології, а також володіння емпіричними й теоретичними способами пізнання створюють підґрунтя для якісної дослідницької роботи. Не менш значущим є етос науковця та дотримання принципів академічної доброчесності, що забезпечують легітимність наукової практики та довіру суспільства до результатів досліджень.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці практичних моделей інтеграції епістемологічних і методологічних підходів у навчальні програми, у вивченні впливу академічної доброчесності та етичних норм на якість наукових робіт молодих учених, а також у порівняльному аналізі освітніх систем різних країн з метою виявлення ефективних практик формування дослідницької компетентності. Важливим напрямом є також дослідження ролі сучасних філософських парадигм у розвитку методології науки та осмислення нових викликів для етики досліджень у контексті цифровізації, штучного інтелекту та міждисциплінарних наукових пошуків.

Література:

1. Salmento H, Murtonen M., Kiley M. Understanding Teacher Education Students' Research Competence Through Their Conceptions of Theory. *Frontiers in Education* 2021. 6:763803. doi: 10.3389/feduc.2021.763803
2. Gussen L, Schumacher F, Großmann N, Ferreira González L, Schlüter K, Großschedl J. Supporting pre-service teachers in developing research competence. *Frontiers in Education*. 2023. 8:1197938. doi: 10.3389/feduc.2023.1197938
3. Сапожников С. В. Теоретико-методологічні орієнтири формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців у системі вищої освіти України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019, № 65 (2). С. 112–118. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.20>
4. Олійник І. В. Методологічні підходи формування дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. № 2 (24). С. 60–71. DOI: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-6.
5. Ciraso-Calí, A., Martínez-Fernández, J. R., París-Mañas, G., Sánchez-Martí, A., García-Ravidá, L. B. The Research Competence: Acquisition and Development Among Undergraduates in Education Sciences. *Frontiers in Education*. 2022. Vol. 7. Article 836165. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.836165>
6. Murtonen, M., Salmento, H. Broadening the Theory of Scientific Thinking for Higher Education. In: Murtonen, M., Balloo, K. (eds) *Redefining Scientific Thinking for Higher Education*. Palgrave Macmillan, Cham. 2019. pp 3-29. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24215-2_1
7. Salmento, H., Murtonen, M. The Roles of Epistemic Understanding and Research Skills in Students' Views of Scientific Thinking. In: Murtonen, M., Balloo, K. (eds) *Redefining Scientific Thinking for Higher Education*. Palgrave Macmillan, Cham. 2019. pp. 31-57. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24215-2_2
8. Ковальов О. Г. Методологія та практична реалізація сучасних епістемологічних підходів у науковій освіті. *Культурологічний альманах*. 2024. № 3. С. 228–234. DOI: 10.31392/cult.alm.2024.3.26.
9. Карівець І., Кадикало А. Сучасна філософія науки: теми й проблеми: навчальний посібник /Вид. 2-ге, допов. та розшир. Львів: Новий світ -2000. 2025. 178 с.
10. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки : навчальний посібник /Вид. 2-ге, випр. і допов. Львів : «Новий Світ-2000», 2025. 200 с.
11. Дзьобань О. П. Філософія науки: підручник. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.
12. Васянович Г. П. Філософія науки: навчальний посібник. Львів: ФОП Корпан Б. І., 2024. 196 с.
13. Семенюк Е, Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
14. Miteu, G. D. Ethics in scientific research: a lens into its importance, history, and future. *Annals of Medicine & Surgery* 86(5):p 2395-2398, May 2024. DOI: 10.1097/MS9.0000000000001959

References:

1. Salmento H, Murtonen M. & Kiley M. (2021) Understanding Teacher Education Students' Research Competence Through Their Conceptions of Theory. *Frontiers in Education*. 6:763803. doi: 10.3389/feduc.2021.763803

2. Gussen L, Schumacher F, Großmann N, Ferreira González L, Schlüter K & Großschedl J (2023) Supporting pre-service teachers in developing research competence. *Frontiers in Education*. 8:1197938. doi: 10.3389/feduc.2023.1197938
3. Sapozhnikov, S. V. (2019). Teoretyko-metodolohichni oriientyry formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity Ukrainy [Theoretical and methodological guidelines for formation of research competence of future professionals in the higher education system of Ukraine]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 65(2), 112–118. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.20> [in Ukrainian]
4. Oliinyk, I. V. (2022). Metodolohichni pidkhody formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti maibutnikh doktoriv filosofii v umovakh aspirantury [Methodological approaches to building research competence of future Doctors of Philosophy during their postgraduate studies]. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia»*, 2(24), 60–71. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2022-2-24-6> [in Ukrainian]
5. Ciraso-Calí, A., Martínez-Fernández, J. R., París-Mañas, G., Sánchez-Martí, A., & García-Ravidá, L. B. (2022). The research competence: Acquisition and development among undergraduates in education sciences. *Frontiers in Education*, 7, 836165. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.836165>
6. Murtonen, M. & Salmento, H. (2019). Broadening the Theory of Scientific Thinking for Higher Education. In: Murtonen, M., Balloo, K. (eds) *Redefining Scientific Thinking for Higher Education*. Palgrave Macmillan, Cham. 3-29. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24215-2_1
7. Salmento, H. & Murtonen, M. (2019). The Roles of Epistemic Understanding and Research Skills in Students' Views of Scientific Thinking. In: Murtonen, M., Balloo, K. (eds) *Redefining Scientific Thinking for Higher Education*. Palgrave Macmillan, Cham. 31-57. https://doi.org/10.1007/978-3-030-24215-2_2
8. Kovalov, O. H. (2024). Metodolohiia ta praktychna realizatsiia suchasnykh epistemolohichnykh pidkhodiv u naukovii osviti [Methodology and practical implementation of modern epistemological approaches in scientific education]. *Kulturologichniy almanakh*, (3), 228–234. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.3.26> [in Ukrainian]
9. Karivets, I., & Kadykalo, A. (2025). Suchasna filosofiiia nauky: temy y problemy [Modern philosophy of science: Topics and problems]. Lviv: Novyi Svit – 2000. [in Ukrainian]
10. Petrushenko, V. L. (2025). Filosofiiia i metodolohiia nauky [Philosophy and methodology of science]. Lviv: Novyi Svit–2000. [in Ukrainian].
11. Dzoban, O. P. (2024). Filosofiiia nauky [Philosophy of science]. Kyiv; Odesa: Feniks. [in Ukrainian]
12. Vasyanovych, H. P. (2024). Filosofiiia nauky [Philosophy of science]. Lviv: FOP Korpan B. I. [in Ukrainian]
13. Semeniuk, E., & Melnyk, V. (2017). Filosofiiia suchasnoi nauky i tekhniky [Philosophy of modern science and technology]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. [in Ukrainian]
14. Miteu, G. D.(2024). Ethics in scientific research: a lens into its importance, history, and future. *Annals of Medicine & Surgery* 86(5): p. 2395-2398, DOI: 10.1097/MS9.0000000000001959